

Plats och tid Miljöförbundet Blekinge Väst, Klostergatan 1, Sölvesborg, torsdagen den 6 september 2018
klockan 13:00 – 15:00

Beslutande Sonja Lundh (s), ordförande
Göran Svensson (s)
Ronny Berggren (c)
Nedjo Diljkan (s) i Johnny Andreasson (s) frånvaro
Andreas Brovall (c)
Magnus Olsson (m) i Magnus Gärdebring (m) frånvaro
Ingvar Andersson (s) i Bodil Ericsson (L) frånvaro
Hillevi Colliander (s)
Eva-Lena Ulvsfält (mp) i Anneli Rosenqvist (s) frånvaro

Övriga närvarande Rolf Persson (s)
Lena Sandgren (s)
Leif Nilsson (s)

Johanna Randsalu, förbundschef
Susanne Pehrson, adm ass
Katrin Johansson, miljö- och hälsoskyddsinspektör

Justerare Göran Svensson (s)

Justerings plats och tid Miljöförbundet Blekinge Väst torsdagen den 6 september 2018

Underskrifter Sekreterare

Susanne Pehrson

Paragraf 43

Ordförande

Sonja Lundh (s)

Justerare

Göran Svensson (s)

ANSLAG/BEVIS

Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.

Organisation	Miljöförbundet Blekinge Väst - Förbundsdirektionen
Sammanträdesdatum	2018-09-06
Datum då anslaget sätts upp	2018-09-06
Datum då anslaget tas ned	2018-09-28
Förvaringsplats för protokollet	Miljöförbundets lokaler, Klostergatan 1, Sölvesborg
Underskrift	 Susanne Pehrson

Behandlade ärenden

§ 43 *Yttrande angående ansökan om ändring av tillstånd för Taggen Vindpark i Hanöbukten, dnr. 2015/0169*

4

Växjö tingsrätt
Mark- och miljödomstolen

mmd.vaxjo@dom.se

§ 43 Yttrande angående ansökan om ändring av tillstånd för
Taggen Vindpark i Hanöbukten, dnr. 2015/0169

Mål nr: M 1242-18

Beslut

Förbundsdirektionen beslutar att anta nedanstående yttrande som sitt eget.

Beslutet förklaras omedelbart justerat.

Yttrande

Syftet med miljöbalken är att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer kan leva i en hälsosam och god miljö. Fossilfri energiproduktion som vindkraft är i linje med detta, men måste utformas så att hotade arter inte påverkas negativt. Cirka tio procent av Sveriges djur och växtarter är hotade, varav tumlare och flera olika fladdermusarter är några av dem. Miljöförbundet står därför fast vid tidigare lämnade synpunkter, se bifogade yttranden daterade 2015-12-03 och 2016-04-15.

När ansökan prövades av mark- och miljööverdomstolen, yrkade Bolaget (Taggen Vindpark AB) på en precisering av bemyndigandet om vilka krav som tillsynsmyndigheten får ställa gällande fladdermöss. Med anledning av detta vill miljöförbundet framföra följande:

Yrkande 1

Miljöförbundet yrkar i första hand på att bemyndigandet ska ersättas med ett villkor med följande lydelse:

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Exp. 180906 SP

Under perioden 15 juli till 15 september ska vindkraftverken stängas av från solnedgång till soluppgång, förutsatt att vindstyrkan mätt i rotorhöjd är <6 m/s (medelvind under en 10-minutersperiod) och att temperaturen samtidigt är >14°C. Vid kraftigt regn (mer än 4 mm på en timme) behöver dock verken inte stängas av även om förhållanden enligt ovan råder.

Tillsynsmyndigheten får godkänna lätnader i detta villkor om verksamhetsutövaren, genom undersökningar i enlighet med Vindvals rekommendationer, kan visa att det kan göras utan att det grundläggande syftet med villkoret påverkas.

Miljöförbundet har utgått från Bolagets förslag på skrivning av bemyndigandet, vilken i sin tur baserats på en skrivning i Vindvals rapport 6740 (Vindval 2017). Miljöförbundet har lagt till att vindstyrkan definieras som medelvind under en 10-minutersperiod i enlighet med Vindvals rapport, samt SMHI:s definition av kraftigt regn. Vidare har miljöförbundet tagit bort den del av skrivningen om att stoppreglering inte behöver göras vid dimma. Detta då data för dimmighet med lätthet inte kan fås fram från oberoende källor.

Yrkande 2

I andra hand yrkar miljöförbundet på att kontrollprogrammet angående fladdermöss ska utformas så att fältmätningar påbörjas i juli året innan verken tas i drift. Kontrollprogrammet ska inkludera undersökningar i enlighet med Vindvals rekommendationer.

Vidare bör bemyndigandet inkludera att tillsynsmyndigheten får besluta om följande begränsningar:

Under perioden 15 juli till 15 september ska vindkraftverken stängas av från solnedgång till soluppgång, förutsatt att vindstyrkan mätt i rotorhöjd är <6 m/s (medelvind under en 10-minutersperiod) och att temperaturen samtidigt är >14°C. Vid kraftigt regn (mer än 4 mm på en timme) behöver dock verken inte stängas av även om förhållanden enligt ovan råder.

Motivering av yrkanden

Miljöförbundet har inget emot att bemyndigandet preciseras, men anser att det lämpligaste vore att ersätta bemyndigandet med ett villkor med snarlik lydelse. Miljöförbundet är av uppfattningen att det finns ett klart stöd i 2 kap. 3 § miljöbalken, Vindvals rapporter 6740 och 6827 (Vindval 2017 & 2018), samt Naturvårdsverkets vägledning om begreppet avsiktlighet enligt 4 § artskyddsförordningen (Naturvårdsverket 2015) för att sätta ett villkor med stoppreglering redan från början, men att villkoret ska kunna mildras om verksamhetsutövaren visar att reglering inte behövs.

Miljöförbundet ser såväl faktiska miljöproblem (hot mot fladdermusarter) och miljöjuridiska problem med att inte vidta försiktighetsmått genom stoppreglering redan när verken tas i drift. Om inte stoppreglering införs som ett villkor, riskerar ovanliga och särskilt skyddade fladdermusarter att dödas under minst en sommar och höst, innan ett försiktighetsmått med stoppreglering kan vinna laga kraft och börja tillämpas i praktiken. Om så blir fallet kan man tolka det som att fladdermöss medvetet har dödats och att vindparken, med den utformningen av tillståndet, strider mot Artskyddsförordningen.

Vidare kan en process med överklaganden göra att verken går utan stoppreglering ytterligare flera säsonger, i det fall tillsynsmyndigheten och verksamhetsutövaren inte är överens om tolkningen av undersökningsresultaten.

Bolaget har inte undersökt förekomsten av fladdermöss i det aktuella området för vindparken. Även om konsulten anser att den föreslagna ökningen av höjden på vindkraftverken kommer att ha en försumbar effekt på frekvensen av förolyckade fladdermöss, sägs inget om hur stor den grundläggande risken är. Det framgår faktiskt inte om vindparken alls är förenlig med till exempel Artskyddsförordningen.

Konsulten för ett generellt resonemang om att senare tids forskning visat på att fladdermöss kan flyga ut över havet och jaga ansamlingar av insekter på varierande höjder över vattenytan, samt att detta sker framför allt längs markerade flyttstråk från uddar i sydvästlig riktning. Miljöförbundet konstaterar att det bara i Sölvesborgs kommun finns sju sådana uddar, alla kända sträckfågellokalerna (Tredenborg, Västra Näsnabben, Östra Näsnabben, Sillnäs udde, Östra Torsö, Björkenabben och Kråkenabben). Det är troligt att även fladdermöss sträcker ut från dessa uddar. Sydväst om uddarna ligger området för Taggen Vindpark. Miljöförbundet har i tidigare yttrande även framfört att till exempel högriskarten större brunfladdermus (tidigare kallad stor fladdermus) vid höstflytten setts följa Skräbeån ut mot havet norr om Taggen.

Under avsnitt 5. *Övergripande slutsatser och rekommendationer* på sidan 41 i Vindvals rapport 6827 (Vindval 2018) står följande: "Åtgärder för att skydda fladdermöss från att dödas av vindkraftverk (stoppreglering) bör i första hand koncentreras till södra Sverige, särskilt till låglänta, högproduktiva områden längs kusten och i jordbruksområden". Taggen Vindpark ligger vid en sådan kust. Enligt Vindvals rapport 6740 (Vindval 2017) skulle stoppregleringen gå in i genomsnitt 10 nätter per år.

Vidare står följande i Vindvals rapport 6740, under avsnittet med förslag om nya riktlinjer för stoppreglering på sidan 116: "Sammanfattningsvis kan undantag från kravet på stoppreglering ges om man kan visa att de här arterna (i första hand större brun- och gråskimlig fladdermus och i norr även nordfladdermus) inte förekommer regelbundet i eller nära vindparken under sensommaren. För att visa detta måste man göra så kontinuerliga aktivitetsmätningar som möjligt under perioden 15 juli till 15 september. Ansvaret för detta bör ligga på exploatören". Miljöförbundet konstaterar att Bolaget inom ramen för denna prövning inte har visat (eller kommer att visa) att dessa arter inte regelbundet förekommer vid platsen för vindparken. Detta då bolaget inte gjort någon undersökning av de faktiska förhållandena där. Något undantag på stoppreglering bör därmed inte ges förrän Bolaget har visat att arterna inte förekommer regelbundet i eller nära vindparken under sensommaren.

Slutligen vill miljöförbundet lyfta fram att ett villkor med stoppreglering kan få ytterligare positiv effekt genom en något minskad kollisionrisk även för nattflyttande fåglar (fåglar och fladdermöss verkar, lite förenklat, nyttja samma flyttstråk och flyttider).

Ärendets bakgrund och handläggning

2011-06-10 meddelades ursprungligt tillstånd för Taggen Vindpark i Hanöbukten, Kristianstads och Sölvesborgs kommuner.

Den nu sökta ändringen innebär att totalhöjden för vindkraftverken ökas från 170 meter till 220 meter, samt att storleken på vindkraftverkens fundament ökas. Antalet verk blir som tidigare högst 83, den sammanlagda effekten om maximalt 300 MW ändras inte, och verkens placering omfattar samma vattenområde som i gällande tillstånd. Vidare yrkas förlängd igångsättningstid och arbetstid med tre år, det vill säga till den 18 december 2025. Verksamheten berör allmänt vattenområde. En miljökonsekvensbeskrivning har getts in. Målet om ändringstillstånd har tidigare prövats av mark- och miljödomstolen i Växjö 2016-08-30. Miljöförbundet lämnade ett yttrande 2015-12-03 på ansökan om ändringstillstånd, samt ytterligare ett 2016-04-15 för att bemöta Bolagets synpunkter på det första yttrandet.

Ärendet prövades sedan 2017-11-17 av Mark- och miljööverdomstolen, som återförvisade målet till mark- och miljödomstolen. Anledningen till detta var att Mark- och miljööverdomstolen bedömde att den söka ändringen även innebär en tillståndspliktig ändring av vattenverksamhet (11 kap. miljöbalken). Det hade i och för sig inte ha förelegat några materiella hinder mot att pröva ansökan även vad gäller ändring av vattenverksamheten. Mark- och miljööverdomstolen ansåg dock inte att Mark- och miljödomstolen hade beaktat de särskilda krav som gäller vid en prövning enligt 11 kap. miljöbalken. Därför skulle mark- och miljödomstolens dom undanröjas och målet återförvisas till Mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Vid prövningen i mark- och miljööverdomstolen yrkade Bolaget på att bemyndigandet skulle preciseras och ges följande utformning:

Domstolen överlåter till tillsynsmyndigheten att, om uppföljande kontrollprogram visar att kollisionsrisken mellan fladdermöss och vindkraftrotorerna blir betydande vid Taggen, besluta om följande maximala begränsningar av driften av vindkraftverk.

Under perioden 15 juli till 15 september ska vindkraftverken stängas av från solnedgång till soluppgång förutsatt att vindstyrkan i rotorhöjd är <6 m/s och temperaturen samtidigt är >14°C. Vid kraftigt regn och/eller dimma behöver dock verken inte stängas av även om förhållanden enligt ovan råder.

Den precisering som Bolaget yrkade motsvarar de riktlinjer som anges i den syntesrapport avseende fåglar och fladdermöss från 2011 som utarbetats på uppdrag av Vindval (rapport 6467). Av remissversionen av den förnyade rapporten framgår bland annat att den viktigaste åtgärden för att skydda fladdermöss är att kraftverkens drift anpassas till förekomsten av vissa högriskarter.

2018-03-09 meddelade Högsta domstolen att man inte ger prövningstillstånd. Mark- och miljööverdomstolens avgörande står därmed fast.

Deltagande handläggare

Detta yttrande har tagits fram av kommunekolog Jonas Engzell och miljöinspektör Katrin Johansson.

Referenser

Naturvårdsverket 2015. *Vägledning om begreppet avsiktligt i 4 § artskyddsförordningen – tillämpningen i exemplet vindkraft*. Daterad 2015-04-30.

Vindval 2017. *Vindkraftens påverkan på fåglar och fladdermöss – Uppdaterad syntesrapport 2017. Rapport 6740, maj 2017.*

Vindval 2018. och *Nordfladdermus och barbastell – Hänsyn vid etablering och drift av vindkraftverk. Rapport 6827, maj 2018.*

Bilagor:

1. Miljöförbundet Blekinge Västs yttrande daterat 2015-12-03
2. Miljöförbundet Blekinge Västs yttrande daterat 2016-04-15

Kopia till:

Akten

2015-12-03

Ärende
2015/0169-7
Handläggare
Miljöinspektör
Katrín Johansson
katrin.johansson@miljovast.se
0456-81 67 97

Växjö Tingsrätt
Mark- och miljödomstolen
Box 81
351 03 Växjö

Yttrande angående ansökan om ändring av tillstånd för Taggens Vindkraftpark i Hanöbukten

Mål nr: M 2757-15

Miljöförbundet Blekinge Väst har granskat de inkomna handlingarna och gör en annan bedömning än sökanden avseende fladdermöss och tumlare. Miljöförbundet vill med anledning av detta framföra följande synpunkter:

1. Vindkraftverken ska stängas av under de tider då risken för kollision med fladdermöss är störst, d.v.s. nattetid under perioden 15 juli – 31 oktober, samt när svag vind råder (<6 m/s). Detta ska fastställas som villkor för verksamheten. Villkoret ska kunna upphävas eller ändras av tillsynsmyndigheterna, om sökanden genom undersökningar på plats kan visa att regleringen av vindkraftverken är uppenbart onödig.
2. De av sökanden föreslagna försiktighetsmått gällande påverkan på tumlare i anläggningsfasen ska fastställas som villkor.
3. Kontrollprogrammet enligt villkor 16 i nuvarande tillstånd ska även omfatta tumlare och fladdermöss.
4. I det fall villkor inte fastställs enligt punkterna 1-2, ska mark- och miljödomstolen överlåta till tillsynsmyndigheterna att meddela de villkor som behövs beträffande fladdermöss och tumlare.

Fladdermöss

Förekomst av fladdermöss

När tillståndet prövades förra gången gjordes bedömningen att den sökta verksamheten inte skulle ge någon betydande negativ påverkan på fladdermöss. Detta baserades på uppgifter om fladdermössens födosöks- och migrationsbeteende, samt bedömning av förekomsten av fladdermöss i det aktuella området. Den generella uppfattningen var att fladdermöss födosöker över land, samt att de inte skulle passera området för Taggens vindkraftpark i någon betydande omfattning.

Idag vet vi att fladdermössens migrationsbeteende och födosök runt vindkraftverk är mer komplexa än vad man tidigare trott, mycket tack vare undersökningar inför

2015-12-03

etableringar av vindkraftverk. Undersökningar i Kalmarsund och Öresund har visat att fladdermöss jagar över öppet vatten, vilket även framgår av den fladdermusrapport, som bifogats den aktuella ansökan om ändringstillstånd. Det är heller inte ovanligt att vindkraftverk gör en plats mer attraktiv för fladdermöss, genom att vindkraftverken lockar till sig insekter som fladdermössen äter (Rydell m.fl. 2011). Etableringen av Taggens vindkraftpark skulle således kunna ändra födosöksbeteendet hos fladdermöss som befinner sig i närområdet, så att dessa i högre grad uppehåller sig vid vindkraftparken.

Jämfört med förra prövningen har miljöförbundet idag mer kunskap om förekomsten av fladdermöss i området nära Taggens vindkraftpark (muntligen Jonas Engzell 2015-11-30). Vi vet numera att fladdermöss sträcker ut via de uddar som ligger norr om det aktuella området. Från Skräbeåns mynning i havet har regelbundet noterats sträckande stor fladdermus dagtid under hösten. Stor fladdermus är en art som ofta sträcker ut över havet och ofta kolliderar med vindkraftverk.

Skyddsåtgärder

I november 2011 publicerade kunskapsprogrammet Vindval en syntesrapport om vindkraftens påverkan på fåglar och fladdermöss (Rydell m.fl. 2011). Rapporten har fått stort genomslag vid prövning av vindkraftanläggningar. I rapporten redovisas forskning kring bland annat användandet av så kallat fladdermusläge (*eng. bat mode*), som går ut på att vindkraftverken stoppas vid de förhållanden som medger störst risk för olyckor. Olyckorna sker främst vid tiden för migration, nattetid och vid svag vind. Vindvals senaste lägesrapport (Vindval 2015) beskriver att stoppreglering, där vindkraftverken stängs av vid vindstyrkor upp till 5-6 m/s, kan medföra en minskad dödlighet av fladdermöss om 50-95 procent.

Tidigare studier som gjorts på fladdermössens migration i Skandinavien har visat att huvuddelen av höstmigrationen sker under augusti och september (Rydell m.fl. 2011). Senare undersökningar, utförda hösten 2012 vid Södra Midsjöbanken, har dock visat att migrationen sker in i november månad (Ecocom 2013). En möjlig förklaring till resultaten är att olika fladdermusarter migrerar vid olika tidpunkter, och att tidigare studier främst omfattat arter med tidig höstmigration.

Vid prövning av enskilda verksamheter, så som Taggens vindkraftpark, är det svårt men nödvändigt att försöka väga in kumulativa effekter. De negativa effekterna till följd av att fladdermöss dödas av vindkraftverk, behöver läggas ihop med andra faktorer som påverkar en population negativt. Bland annat har förändringar i odlingslandskapet gjort att många biotoper för fladdermöss försvunnit. Den kumulativa effekten av att vindkraftverk regleras med *bat mode*, kan därmed inte antas vara av marginell betydelse för fladdermuspopulationerna.

Slutsatser fladdermöss

Ny och utökad kunskap rörande fladdermöss har tillkommit sedan det ursprungliga tillståndet för Taggens vindkraftpark meddelades år 2011. Även praxis gällande hänsyn till fladdermöss vid vindkraftanläggningar har vuxit fram, till följd av ökad kunskap om

2015-12-03

vindkraftens påverkan på fladdermöss, samt med hänsyn till den europeiska konventionen Eurobats (SÖ 1993:30), artskyddsförordningen (SFS 2007:845) och i viss mån jaktlagen (SFS 1987:259).

Miljöförbundet anser att det inte kan uteslutas att fladdermöss förekommer i området för vindkraftsparken, utifrån den kunskap som finns i dagsläget. Utifrån försiktighetsprincipen och principen om bästa möjliga teknik enligt 2 kap. 3 § miljöbalken, är det därför motiverat att ställa krav på att vindkraftverken ska stängas av de tider då risken att fladdermöss kolliderar med vindkraftverken är som störst (användning av bat mode). Miljöförbundet anser att vindkraftverken ska stängas av nattetid när svag vind råder (<6 m/s), under perioden 15 juli – 31 oktober. Tillståndet behöver därmed kompletteras med villkor som anger detta.

Sökanden anger att behovet av bat mode bör avgöras inom ramen för det kontrollprogram som ska tas fram i enlighet med villkor 16 i gällande tillstånd. Miljöförbundet instämmer i att kontrollprogrammet ska omfatta utredning av behovet av bat mode. Om sökanden med stöd av dessa utredningar, eller genom ny teknik i framtiden, kan visa att det inte finns någon oacceptabel påverkan på fladdermöss, ska tillsynsmyndigheterna kunna upphäva eller ändra ett eventuellt villkor som anger att vindkraftverken ska stängas av vid de tidpunkter när risken för kollision är som störst.

Tumlare

Ny kunskap om tumlare har tillkommit sedan tillståndsprövningen år 2011, vilket också framgår av de aktuella ansökningshandlingarna. Det innebär att bedömningen som gjordes vid tillståndsprövningen 2011 underskattade de negativa effekterna på tumlare. Den nytillkomna kunskapen omfattas dels av förekomsten av tumlare i såväl Hanöbukten som andra delar av Östersjön, och dels hur tumlare påverkas av ljud från pålning.

Miljöförbundet ställer sig positiv till att sökanden åtar sig att vidta skyddsåtgärder under uppförandefasen av vindkraftverken, för att minska negativ påverkan på tumlare. Dock anser miljöförbundet att skyddsåtgärder för tumlare ska fastställas som villkor i tillståndet, istället för att anges som försiktighetsmått. Detta mot bakgrund av att populationen av tumlare i Östersjön är klassad som akut hotad (Vindval 2015), och att skyddsbehovet därmed är stort.

Hittills utförda undersökningar gällande påverkan på tumlare vid pålning har inte omfattat så stora vindkraftfundament som kan bli aktuella för Taggens vindkraftspark. Enligt den aktuella ändringsansökan kommer tumlare att vid pålning uppvisa ett undvikande beteende inom storleksordningen 20-25 km, vilket baseras på undersökningar vid etablering av vindkraftverk av mindre storlek än dem för Taggens vindkraftspark. För att öka kunskapen om påverkan på tumlare vid pålning av så stora vindkraftfundament som kan bli aktuella för Taggens vindkraftspark, anser miljöförbundet att kontrollprogrammet enligt villkor 16 i tillståndet även ska omfatta tumlare.

2015-12-03

Ärendets bakgrund och handläggning

Växjö tingsrätt, mark och miljödomstolen har berett miljöförbundet tillfälle att yttra sig över Taggen Vindpark AB:s ansökan om ändring enligt 16 kap. 2 § miljöbalken. Ändringen avser det tillstånd som meddelades den 10 juni 2011 om uppförande och drift av en vindkraftpark i Hanöbukten, i Kristianstads och Sölvesborgs kommuner.

Deltagare

I handläggningen av detta ärende har också miljöförbundets kommunekolog Jonas Engzell deltagit.

MILJÖFÖRBUNDET BLEKINGE VÄST

Katrin Johansson

Referenser

Ecocom AB 2013. Studie av migrerande fladdermöss vid Södra Midsjöbanken, hösten 2012 – Påverkansbedömning inför etablering av vindkraftsanläggning.

Rydell, J. m.fl. 2011. Vindkraftens effekter på fåglar och fladdermöss: En syntesrapport. Rapport 6476 inom kunskapsprogrammet Vindval.

Vindval 2015. Vindkraft och miljö: Vindvals lägesrapport 2015.

Kopia

Akten

2016-04-15

Ärende
2015/0169-11
Handläggare
Miljöinspektör
Katrín Johansson
katrin.johansson@miljovast.se
0456-816 797

Växjö Tingsrätt
Mark- och miljödomstolen
Box 81
351 03 Växjö

Yttrande angående ansökan om ändring av tillstånd för Taggens Vindkraftpark i Hanöbukten

Mål nr: M 2757-15

Taggen AB (bolaget) har svarat på bland annat miljöförbundets synpunkter på ansökan om ändringstillstånd för Taggens vindkraftpark. Med anledning av detta vill miljöförbundet tillägga följande om fladdermöss.

Förtydligande av krav på avstängning av vindkraftverk

Bolaget anser att miljöförbundets krav på att stänga av vindkraftverken under vissa specifika förhållanden är mycket långtgående. Miljöförbundet vill förtydliga att vi anser att verken ska stängas av nattetid när det blåser mindre än 6 m/s under perioden 15 juli – 31 oktober. Under övriga delar av året, perioden 1 november – 14 juli, behöver verken inte stängas av med hänsyn till fladdermöss.

Tillämpbarheten av dom i mål M 6960-14

I frågan om fladdermöss hänvisar bolaget till domen i mål M 6960-14, vilken gäller femtio havsbaserade vindkraftverk i Falkenbergs kommun. Enligt domen saknades skäl att ställa krav på att vindkraftverken skulle stängas av på grund av fladdermöss. Detta då merparten av de migrerande fladdermössen bedömdes följa kusten och inte flyga ut över havet och mot den planerade vindkraftparken utanför Falkenberg. Att fladdermössen här främst följer kusten söderut är inte förvånande eftersom övervintringsplatserna ligger på den europeiska kontinenten syd-sydost om Falkenberg.

I sydöstra Sverige är förutsättningarna annorlunda. Här vet vi genom flera studier att fladdermöss sträcker ut över öppet hav (Ahlén et. al. 2009 & Ahlén 2011). Övervintringsplatserna på kontinenten ligger ju mer eller mindre rakt söder om havet här.

Mot bakgrund av detta kan dom M 6960-14 vara relevant vid prövning av vindkraftverk till havs längs med västkusten och delar av ostkusten. Men den är inte tillämpbar för vindkraftverk utanför Blekinges och stora delar av Skånes kust.

2016-04-15

Kontrollprogram och krav på skydd av fladdermöss

Förekomsten av fladdermöss vid området för Taggens vindkraftpark har aldrig undersökts. Som nämndes i miljöförbundets förra yttrande visar ny kunskap att migrerande fladdermöss sträcker ut över öppet hav och att vindkraftverk, när de väl har etablerats, kan locka till sig fladdermöss. Det går därför inte att utesluta att det förekommer fladdermöss vid den planerade vindkraftparken, eller att fladdermöss skulle kunna förekomma i betydande omfattning.

Liksom tumlare är fladdermöss skyddade enligt art- och habitatdirektivet. Skyddet har införts i svensk rätt genom artskyddsförordningen (2007:845). I Sverige förekommer tretton fladdermusarter som omfattas av direktivet och artskyddsförordningen. Några av arterna är vanligt förekommande i Sverige, medan andra inte är det. Enligt 2015 års rödlista bedöms två fladdermusarter i Sverige som sårbara, två arter som starkt hotade och fem arter som akut hotade. Flertalet av fladdermusarterna har endast hittats i den sydligaste delen av landet.

Enligt kunskapskravet i miljöbalken ska verksamhetsutövaren skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens art och omfattning, och detta innefattar vilken påverkan de sökta vindkraftverken kan ha på skyddade arter. Om bolaget negligerar detta kunskapskrav och inte undersöker hur vindkraftverken riskerar att påverka skyddade arter, kan detta ses som att bolaget godtar att skyddade arter riskerar att dödas. Mer om detta kan läsas i Naturvårdsverkets vägledning om begreppet avsiktligt enligt 4 § artskyddsförordningen (Naturvårdsverket 2015).

Miljöförbundet vidhåller att bolaget behöver skaffa sig kunskap om vilken påverkan vindkraftparken kan ha på fladdermöss, varför fladdermöss ska innefattas i kontrollprogrammet enligt villkor 16. Förekomsten av fladdermöss i området för vindkraftparken behöver undersökas i fält.

Enligt försiktighetsprincipen är det motiverat att bolaget föreskrivs villkor om skyddsåtgärder, som får gälla fram till dess att bolaget genom undersökningar har visat att skyddsåtgärderna inte behövs.

Angående villkorsskrivningar

Bolaget framför att möjligheten att upphäva eller ändra villkor inte kan överlätas på tillsynsmyndigheten. Miljöförbundet instämmer inte i detta. Om tillståndsprövande myndighet anser att det är lämpligt att tillsynsmyndigheten ska kunna upphäva eller ändra i specifika villkor, och skriver in det i tillståndet, är detta fullt möjligt.

Ärendets bakgrund och handläggning

Mark- och miljödomstolen, Växjö tingsrätt, har berett miljöförbundet tillfälle att yttra sig över ansökan om ändringstillstånd enligt 16 kap. 2 § miljöbalken för Taggen vindpark. Ändringsansökan avser det tillstånd som meddelades den 10 juni 2011 om uppförande och drift av en vindkraftpark i Hanöbukten, i Kristianstads och Sölvesborgs kommuner.

Miljöförbundet yttrade sig i ärendet den 3 december 2015 och har fått tillfälle att slutföra sin talan i målet.

2016-04-15

Deltagare

I handläggningen av detta ärende har även miljöförbundets kommunekolog Jonas Engzell deltagit.

MILJÖFÖRBUNDET BLEKINGE VÄST

Katrin Johansson

Referenser

Ahlén I., H.J. Baagøe & L. Bach 2009. Behavior of Scandinavian bats during migration and foraging at sea. *Journal of Mammalogy* 90(6):1318-1323.

Ahlén 2011. Fladdermusfaunan i Sverige: Arternas utbredning och status. Kunskapsläge 2011. *Flora & fauna*, årgång 106:2.

Naturvårdsverket 2015. Vägledning om begreppet avsiktligt i 4 § artskyddsförordningen – tillämpning i exemplet vindkraft, daterad 2015-04-30.

Kopia

Akten